

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

РАДЗІВІЛОВА ІННА АНАТОЛІЇВНА

УДК 377.3:629.73-051

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ
БОРТПРОВІДНИКІВ В АВІАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному авіаційному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
ЛУЗІК Ельвіра Василівна,
Національний авіаційний університет,
завідувач кафедри педагогіки та психології
професійної освіти.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
РІДЕЙ Наталія Михайлівна,
Національний педагогічний університет імені
М. П. Драгоманова, професор кафедри освіти
дорослих;
кандидат педагогічних наук, доцент
СМИРНОВА Ірина Леонідівна,
Льотна академія Національного авіаційного
університету, професор кафедри авіаційного
обладнання.

Захист відбудеться 20 лютого 2020 року о 16.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.15 у Національному авіаційному університеті, за адресою: 03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1, к. 1.209.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці та на веб-сайті Національного авіаційного університету за адресою: 03058, м. Київ, пр. Космонавта Комарова, 1.

Автореферат розісланий 20 січня 2020 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Н. В. Ладогубець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах соціально-економічних перетворень, що відбуваються в Україні, розширення міжнародних зв'язків із різними країнами світу, збільшення кількості пасажирських перевезень, рейсів і маршрутів, зростає потреба у підготовці висококваліфікованих фахівців авіаційної галузі взагалі й бортпровідників зокрема, готових до здійснення професійної діяльності не лише в звичайних, а й у нештатних та аварійних ситуаціях. Зважаючи на це, дослідження, присвячене проблемі формування готовності майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності, набуває особливого значення.

Теоретичний аналіз результатів дисертаційних праць українських і зарубіжних учених із педагогіки і психології дає змогу стверджувати про наявність наукових доробків, у яких розглядаються окремі аспекти проблеми формування готовності майбутніх фахівців різних спеціальностей до професійної діяльності (О. Бойко, С. Будак, О. Водяна, І. Гавриш, Т. Гребеник, В. Желанова, Г. Савченко, В. Ушмарова). Певним питанням, що відбивають різні аспекти підготовки майбутніх фахівців авіаційної галузі, присвячено наукові праці зарубіжних й українських учених (Л. Барановська, О. Бродова, О. Васюкович, К. Воєвода, Л. Герасименко, І. Галімська, Н. Глушаниця, З. Гринько, О. Задкова, О. Ковтун, Н. Козлов, І. Колодій, Л. Конопляник, Н. Ладогубець, Е. Лузік, Я. Мандрик, О. Москаленко, Л. Немлій, Я. Нечипорук, Н. Орленко, Н. Пазюра, В. Пасічник, В. Півень, М. Півень, Т. Плачинда, Г. Пухальська, Б. Роберт, А. Савицька, Т. Семигінівська, І. Смирнова, Н. Ушакова, І. Файнман, Т. Филипська).

Водночас, за результатами вивчення й узагальнення певних здобутків української та зарубіжної педагогічної думки, з'ясовано, що проблема формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності ще не була предметом окремих спеціальних досліджень. Необхідність дослідження й вирішення зазначеної проблеми, її актуальність зумовлені існуючими суперечностями між, зокрема:

- наявними вимогами, визначеними в стандартах і рекомендованій практиці Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) і Міжнародної Авіатранспортної Асоціації повітряного транспорту (ІАТА), та реальним рівнем готовності майбутніх бортпровідників до забезпечення безпеки польотів у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях;

- зростаючою потребою забезпечення якісної професійної підготовки висококваліфікованих бортпровідників та домінуванням застарілих форм, методів і засобів навчання в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів;

- усвідомлюваною необхідністю вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх бортпровідників та відсутністю науково-обґрунтованої технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

Отже, актуальність, недостатня розробленість питань теорії і практики фахової підготовки бортпровідників в авіаційних навчальних центрах у контексті забезпечення їхньої готовності до майбутньої професійної діяльності, а також необхідність усунення виявлених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної праці **«Формування готовності майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету «Формування ключових компетентностей у майбутніх практичних психологів ВНТЗ» (№ 90/12.01.07, термін виконання 2017-2019 рр.).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного авіаційного університету (протокол № 13 від 24 грудня 2015 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 23 лютого 2016 р.).

Мета дослідження полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах.

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання таких завдань:

1. На основі вивчення наукових джерел й узагальнення емпіричного досвіду здійснити психолого-педагогічний аналіз стану розроблення досліджуваної проблеми на теоретико-методологічному рівні.

2. Визначити зміст і структуру готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

3. Виявити сукупність педагогічних умов як основу розроблення технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах.

4. Уточнити критерії, показники й рівні вияву сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

5. Експериментально перевірити ефективність запровадження розробленої авторської технології в освітній процес авіаційних навчальних центрів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах України.

Предмет дослідження – технологія формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в Україні.

Гіпотеза дослідження полягає у *припущенні*, що ефективність процесу формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності суттєво підвищиться, якщо у практику роботи авіаційних навчальних центрів буде імplementовано розроблену й обґрунтовану технологію формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності як послідовне розгортання трьох етапів: пропедевтично-методологічного, ситуаційно-діяльнісного та результативно-корегувального.

Теоретико-методологічною основою дослідження є: акмеологічна концепція професіоналізму (А. Деркач, О. Дубасенюк, В. Зазикін), концепція небезпечної професії (В. Пономаренко), психологічні теорії особистості (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн), теорія проблемного навчання (І. Лернер, О. Матюшкін, М. Махмутов, В. Оконь), вихідні ідеї сукупності методологічних підходів в освіті, зокрема, системно-діяльнісного (І. Блауберг, Н. Булгакова, С. Гончаренко, О. Горбань, Т. Ільїна, О. Іонова, Н. Кузьміна, О. Леонт'єв, Б. Ломов, Е. Лузік, О. Новіков, Т. Шамова, С. Рубінштейн, Є. Яковлев, Н. Яковлева, Е. Юдін), компетентнісного (Л. Барановська, В. Ільченко, О. Ковтун, В. Кремень, Е. Лузік, О. Москаленко, Т. Плачинда, О. Пометун, Н. Рідей), особистісно зорієнтованого (В. Андрущенко, Н. Дівінська, Б. Корольов, В. Луговий, Е. Лузік, В. Семиченко, М. Чобітько, І. Якиманська), аксіологічного (Ю. Бабанський, І. Бех, В. Бобрицька, Є. Божко, Б. Гершунський, С. Гончаренко, М. Євтух, І. Зязюн, А. Капська, В. Кремень, Н. Ничкало, Ю. Пелех, В. Семиченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін), міжкультурного (Т. Атрощенко, Н. Гальська, О. Левашов, Н. Пазюра) та технологічного (В. Лозова, О. Пехота, І. Підласий, І. Прокопенко, І. Роберт, П. Сікорський, В. Сластьонін, Г. Селевко, В. Юдін).

На всіх етапах наукового пошуку задля розв'язання завдань дослідження було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів**:

теоретичних: аналіз психолого-педагогічної, науково-методичної літератури задля ґрунтовного висвітлення теоретичних основ проблеми формування готовності майбутніх бортпроводників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності, порівняльний, поняттєво-термінологічний, педагогічне моделювання; *емпіричних*: педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) для перевірки ефективності реалізації розробленої технології формування готовності майбутніх бортпроводників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах; анкетування, спостереження, діагностування, бесіди – для визначення стану сформованості готовності майбутніх бортпроводників до професійної діяльності; *математичної статистики*: статистичне оброблення отриманих даних і графічне відображення результатів для виявлення вірогідності ефективності функціонування розробленої технології формування готовності майбутніх бортпроводників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах.

Експериментальна база дослідження: навчальний центр міжнародної акціонерної авіаційної компанії «УРГА», навчальний центр ЦТПП «Градiєнт»; навчальний центр авіакомпанії «ХОРС», навчальний центр авіакомпанії «Міжнародні Авіалінії України», навчальний центр авіаційної льотної академії «АФА», навчальний центр відокремленого структурного підрозділу Державного підприємства обслуговування повітряного руху України «Центр авіаційної підготовки та сертифікації». Експериментальною роботою на різних етапах дослідження було охоплено шість навчальних центрів (457 осіб).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *уперше* виявлено й обґрунтовано сукупність педагогічних умов як основу розроблення технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності: провідна педагогічна умова – створення імітаційно-ситуаційного середовища професійної підготовки майбутніх бортпровідників в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів на засадах реалізації положень компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного підходів; супідрядні педагогічні умови – формування відповідального ставлення майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційній галузі через розвиток внутрішньої позитивної мотивації та системи ціннісних орієнтацій, які забезпечують єдність професійного й особистісного самовизначення; активація професійно значущого потенціалу фахової підготовки майбутніх бортпровідників через удосконалення форм, методів і засобів формування готовності до професійної діяльності; стимулювання рефлексійної діяльності майбутніх бортпровідників на кожному етапі формування готовності до професійної діяльності;
- уведено до наукового обігу поняття «готовність майбутніх бортпровідників до професійної діяльності» та «технологія формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності»;
- визначено зміст і структуру готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності, критерії, показники й рівні вияву її сформованості;
- теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах як послідовне розгортання трьох етапів: пропедевтично-методологічного, ситуаційно-діяльнісного та результативно-корегувального;
- *уточнено* сутність базових понять «готовність до професійної діяльності» та «педагогічні умови формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності»;
- *подальшого розвитку* набули форми організації навчання (інтеграція лекційних і практичних занять), методи навчання (навчальні тренінги, мозковий штурм, метод проектів, проблемне навчання, ситуаційне навчання, ділові, рольові й імітаційно-ситуаційні ігри, метод дискусії, тестовий контроль, взаємонавчання, взаємоконтроль) і засоби навчання (у тому числі з використанням ІТ).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в апробації технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів; розробленні навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін «Основи авіації», «Загальні функції, обов'язки та відповідальність членів кабінного екіпажу», «Загальний порядок дій з метою забезпечення безпеки польотів та пасажирів у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях», «Аварійно-рятувальна, тренажерна підготовка»; розробленні навчальних курсів

початкової підготовки членів кабінного екіпажу (інструкторів категорії LI/TRI повітряних суден), періодичної підготовки (підвищення кваліфікації) членів кабінного екіпажу повітряних суден, перепідготовки членів кабінного екіпажу повітряних суден.

Матеріали дисертації можуть використовуватися під час тренажерної підготовки та викладання таких дисциплін, як «Основи авіації», «Загальні функції, обов'язки та відповідальність членів кабінного екіпажу», «Загальний порядок дій з метою забезпечення безпеки польотів та пасажирів у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях», «Аварійно-рятувальна підготовка».

Результати дослідження можуть стати основою для вдосконалення програм початкової підготовки членів кабінного екіпажу (інструкторів категорії LI/TRI повітряних суден), періодичної підготовки (підвищення кваліфікації) членів кабінного екіпажу повітряних суден, перепідготовки членів кабінного екіпажу повітряних суден в авіаційних навчальних центрах України.

Розроблена технологія формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності **апробована й упроваджена** в освітній процес ЦТПП «Градiєнт» (довідка № 27 від 28 серпня 2018 р.), авіаційного сертифікаційно-тренувального центру «СКАЙ» (довідка № 20/7 від 20 липня 2018 р.), міжнародної акціонерної авіаційної компанії «УРГА» (довідка № 1417/9 від 20 серпня 2018 р.), авіаційної льотної академії «АФА» (протокол № 7 від 17 вересня 2018 р.).

Апробація результатів дисертаційної праці. Основні положення та результати дисертації представлено на науково-практичних конференціях і науково-методичних семінарах, зокрема:

– *міжнародних науково-практичних конференціях*: Актуальні проблеми вищої професійної освіти (Київ, 2016); Україна-Німеччина: горизонти освіти і культури (Київ, 2017); Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics (Lublin, 2017); Актуальні проблеми вищої професійної освіти (Київ, 2018); Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи (Умань, 2018); Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті (Ченстохова – Ужгород – Дрогобич, 2018);

– *міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції*: Використання медіа-технологій у підготовці вчителів: європейський та вітчизняний досвід (Глухів, 2018);

– *всеукраїнській науково-практичній конференції*: Роль і місце психології і педагогіки у формуванні сучасної особистості (Харків, 2018);

– *всеукраїнському науково-методичному семінарі*: Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій (Глухів, 2019).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної праці відображено в 14 одноосібних публікаціях автора: 5 статей у провідних фахових виданнях України; 1 – у періодичному закордонному виданні; 1 – в

інших виданнях; 7 – матеріали конференцій (у тому числі 1 – у закордонному виданні).

Структура дисертації. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (294 найменування, із них 3 – іноземними мовами), 6 додатків на 42 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 318 сторінок (основного тексту – 192 сторінки). Робота містить 15 рисунків і 16 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми наукової праці, її зв'язок із науковими плановими темами, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, наукову новизну і практичне значення роботи, подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження, особистий внесок здобувача, наведено дані про публікації автора, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності»** – уточнено сутність поняття «готовність до професійної діяльності» в контексті виучуваної проблеми, з'ясовано зміст і структуру готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності як предмета психолого-педагогічного дослідження; визначено й обґрунтовано особливості професійної підготовки майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах; визначено сукупність методологічних підходів, на основі реалізації провідних положень яких має здійснюватися формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

Зміст підготовки майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності в умовах стрімкого збільшення кількості перевезень пасажирів авіаційним транспортом має забезпечувати формування системи цінностей майбутніх бортпровідників, високого рівня мотивації до професійної діяльності, здатності розв'язувати конфліктні ситуації, здатності критично мислити, швидко сприймати й аналізувати інформацію, приймати оптимальні рішення в звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях, свідомо й розумно регулювати власну діяльність тощо. Натомість сучасна підготовка майбутніх бортпровідників в Україні, якій притаманна традиційна модель навчання, що зорієнтована на пасивне засвоєння знань, умінь і навичок, не в змозі у повній мірі задовольнити зростаючий попит українського суспільства на високопрофесійних бортпровідників, готових до здійснення професійної діяльності в звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях, що, у свою чергу, позначається на якості надання послуг авіаційними компаніями.

Методологічну основу дослідження процесу формування готовності майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності складає сукупність компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного

підходів. Реалізація основних положень *компетентнісного підходу* у підготовці майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах передбачає засвоєння певної сукупності знань, формування відповідних вмінь і навичок, що відображається як цілісність теоретичної, практичної і тренажерної підготовки й забезпечує високий рівень сформованості готовності забезпечення безпеки пасажирів у звичайних, нештатних й аварійних умовах польоту. *Системно-діяльнісний підхід* відбивається в активному залученні майбутніх бортпровідників до власної професійної підготовки та створенні сприятливих умов, необхідних для розвитку професійно важливих якостей і здібностей. *Особистісно зорієнтований підхід* уможливорює створення оптимальних умов для всебічного розвитку майбутніх бортпровідників, зокрема, формування необхідної системи знань, умінь і навичок, системи цінностей, високого рівня мотивації професійної діяльності, професійних й особистісних якостей, що забезпечують успішну самоактуалізацію й самореалізацію у професійній діяльності. Спрямованість *аксіологічного підходу* на гуманістичну ціннісну орієнтацію процесу підготовки майбутніх бортпровідників сприяє формуванню їхньої готовності до професійної діяльності в контексті вдосконалення особистісних якостей, умінь ефективно працювати в команді, розв'язувати конфлікти, керувати власними емоціями, чітко та логічно висловлювати власні думки, приходити на допомогу колегам, приймати командні рішення, реально й об'єктивно оцінювати власні фізичні та психоемоційні можливості тощо. Упровадження у підготовку майбутніх бортпровідників основних ідей *міжкультурного підходу* сприяє формуванню здатності ефективно розв'язувати конфліктні ситуації з усіма представниками сучасного полікультурного суспільства, здатності цінувати багатокультурність світової спільноти, здатність мати відмінності, здатність до міжкультурної комунікації, що виявляється в толерантному ставленні до представників інших культур. Реалізація основних принципів *технологічного підходу* у процесі формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності забезпечує упровадження новітніх технологій навчання в освітній процес авіаційних навчальних центрів, узагальнення наявного педагогічного досвіду щодо формування зазначеного феномена, створення відповідних умов для гармонійного розвитку майбутніх бортпровідників, сприяє ефективному застосуванню матеріальних і технічних ресурсів в освітньому процесі.

Професійну підготовку майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах розуміємо як процес набуття необхідної системи професійно важливих знань, умінь і навичок задля формування готовності до успішного виконання професійних обов'язків у звичайних, нештатних й аварійних умовах польоту.

Готовність майбутніх бортпровідників до професійної діяльності розуміємо як якість особистості, високий рівень сформованості якої дає їм змогу усвідомлювати значення власних можливостей, забезпечує здатність використовувати набуті у процесі професійної підготовки знання, уміння та навички, необхідні для правильної організації власних дій під час виконання

професійних обов'язків у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях, а також передбачати й усвідомлювати позитивні й негативні наслідки відповідно до прийнятих рішень.

Осмислення результатів теоретичного аналізу наукових досліджень структури готовності майбутніх фахівців різних спеціальностей до професійної діяльності дало змогу виокремити у *структурі готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності три взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-діяльнісний, когнітивно-діяльнісний, процесуально-діяльнісний.*

У другому розділі – **«Обґрунтування технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності»** – виявлено й теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов як основу розроблення технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності; описано можливості реалізації положень технологічного підходу у процесі формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності; представлено розроблену авторську технологію формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

Проведені дослідження дали змогу виявити й дефініціювати *сукупність педагогічних умов формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності*, а саме: створення імітаційно-ситуаційного середовища в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів на засадах реалізації положень компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного підходів (провідна умова); формування відповідального ставлення майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційній галузі через розвиток внутрішньої позитивної мотивації та системи ціннісних орієнтацій, які забезпечують єдність професійного й особистісного самовизначення; активація професійно значущого потенціалу фахової підготовки майбутніх бортпровідників через удосконалення форм, методів і засобів формування готовності до професійної діяльності; стимулювання рефлексійної діяльності майбутніх бортпровідників на кожному етапі формування готовності до професійної діяльності (супідрядні умови).

Технологію формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності розглядаємо як поетапне розгортання процесу організації та здійснення діяльності, спрямованої на досягнення заздалегідь запланованого результату, що реалізується в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів через застосування певної сукупності форм організації навчання, методів, прийомів і засобів навчання на інтеграційній основі. Розроблену й обґрунтовану технологію формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності представлено у вигляді послідовного розгортання трьох основних етапів: пропедевтично-методологічного, ситуаційно-діяльнісного та результативно-корегувального (рис. 1). Пропедевтично-методологічний етап технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності передбачає визначення

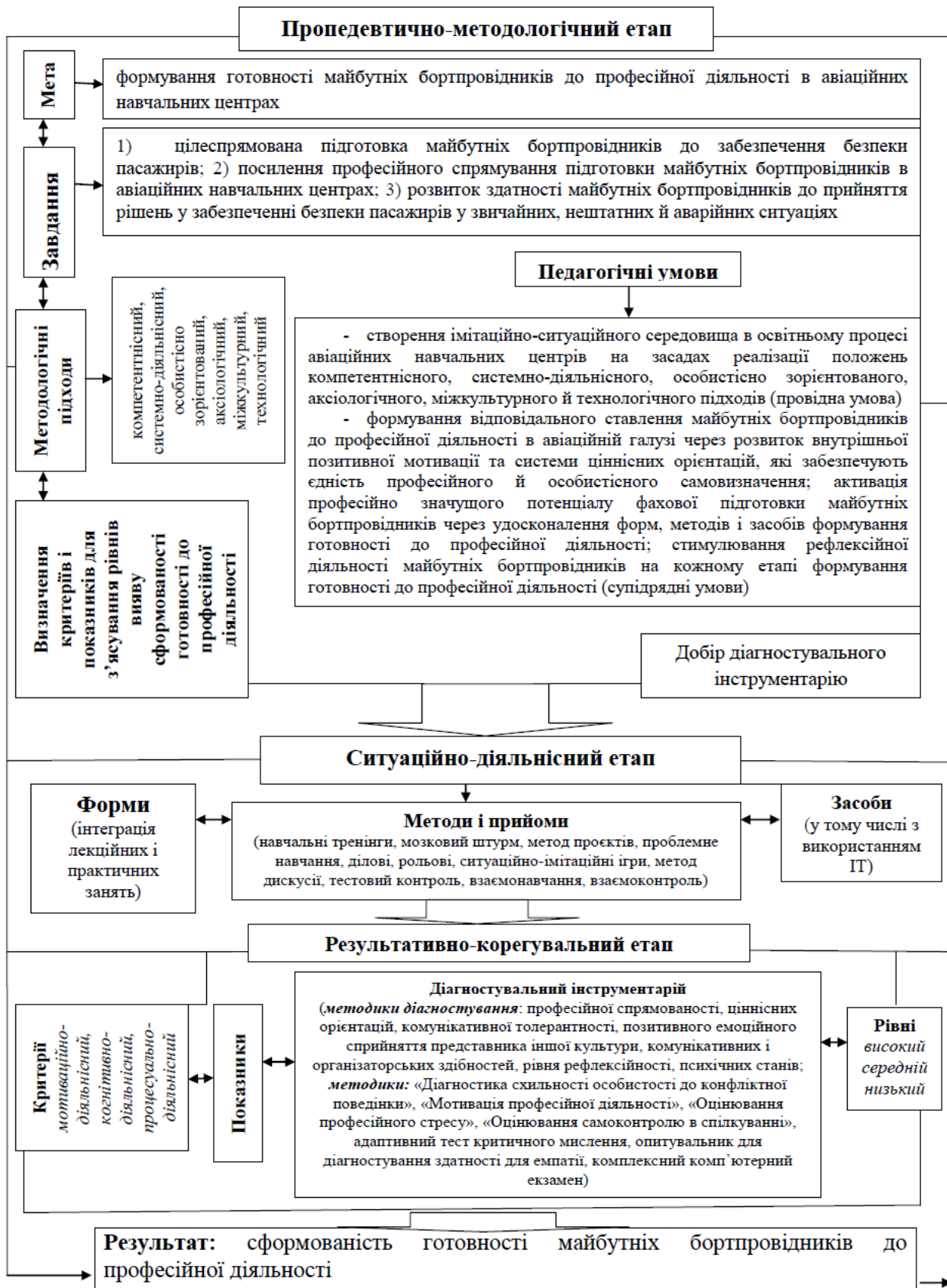

Рис. 1. Технологія формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності

мети і завдань дослідження, обґрунтування методологічних підходів, застосування яких в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів, забезпечує успішне досягнення визначеної мети, виявлення сукупності педагогічних умов, визначення критеріїв і показників для з'ясування рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності пов'язане з добором необхідного діагностувального інструментарію, який включає анкетування, інтерв'ювання, опитування, а також вивчення й аналіз їхньої академічної успішності. Сутність ситуаційно-діяльнісного етапу полягає у визначенні таких форм організації, методів, прийомів і засобів навчання, котрі забезпечуватимуть ефективне формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в освітньому процесі навчальних авіаційних центрів. Результативно-корегувальний етап запропонованої технології спрямований на розроблення критеріїв і показників вияву рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності, застосування методів діагностування вияву кожного показника сформованості досліджуваного педагогічного феномена.

Технологія формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності ґрунтується на таких принципах навчання, як принцип систематичності та послідовності, принцип свідомості й активності учасників освітнього процесу, принцип зв'язку навчання з практикою, принцип наочності, принцип чіткої регламентації та часового лімітування засвоєваних дій, принцип додаткового психофізіологічного навантаження, принцип комплексного формування психофізіологічних якостей і механізмів адаптації, принцип ритмічного зростання психофізіологічного навантаження.

До методів навчання, котрі сприяють формуванню готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах, відносимо навчальні тренінги, мозковий штурм, метод проектів, проблемне навчання, ситуаційне навчання, ділові, рольові й імітаційно-ситуаційні ігри, метод дискусії, тестовий контроль, взаємонавчання, взаємоконтроль.

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності»** – описано методику діагностування рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності; здійснено аналіз змісту навчально-методичного забезпечення професійної підготовки бортпровідників в Україні; виокремлено критерії й показники вияву рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності; представлено результати експериментальної апробації авторської технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

Експериментальна робота здійснювалася протягом 2016-2018 рр. На різних етапах дослідження було охоплено шість авіаційних навчальних центрів. Загальна кількість респондентів, залучених на пілотному етапі (2016 р.) педагогічного експерименту, – 457 осіб (статистична сукупність), серед яких 349 слухачів авіаційних навчальних центрів, 108 працівників міжнародник

авіакомпаній, зокрема, членів кабіних і льотних екіпажів, технічного персоналу.

Задля перевірки правильності гіпотези дослідження, ефективності застосування розробленої технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності та створення виявленої сукупності педагогічних умов було проведено констатувальний етап педагогічного експерименту (2016 р.), мета якого полягала у виявленні висхідного рівня сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності за мотиваційно-діяльнісним, когнітивно-діяльнісним і процесуально-діяльнісним критеріями.

Метою формувального етапу експерименту стала перевірка ефективності імплементації технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів. Серед основних завдань застосування технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності виокремлюємо відбір навчальних дисциплін для викладання майбутнім бортпровідникам в експериментальній групі, створення імітаційно-ситуаційного середовища професійної підготовки, викладання відібраних навчальних дисциплін в експериментальній групі із застосуванням визначених у процесі теоретичного аналізу наукової літератури форм організації, методів і засобів навчання, а в контрольній групі – традиційних форм, методів, прийомів і засобів навчання, аналіз й узагальнення результатів педагогічного експерименту щодо формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. Дослідна робота на формувальному етапі полягала у створенні в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів сукупності педагогічних умов, необхідних для підвищення рівня сформованості готовності майбутніх бортпровідників. Задля перевірки ефективності функціонування розробленої технології було відібрано навчальні дисципліни: «Основи авіації», «Обов'язки та відповідальність бортпровідника ПС», «Загальні функції, обов'язки та відповідальність членів кабінного екіпажу», «Загальний порядок дій з метою забезпечення безпеки польотів та пасажирів у звичайних, нештатних та аварійних ситуаціях», «Система управління безпекою польотів».

Визначення ефективності застосування технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності та динаміки позитивних змін рівня сформованості досліджуваного феномена передбачало проведення контрольних зрізів до початку формувального етапу експерименту та після його закінчення. Рівні сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності за мотиваційно-діяльнісним критерієм досліджувалися за допомогою методики діагностування професійної спрямованості, методики діагностування ціннісних орієнтацій, методики «Мотивація професійної діяльності», методики діагностування позитивного емоційного сприйняття представника іншої культури та методики діагностування комунікативної толерантності. Детермінація рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників за когнітивно-діяльнісним критерієм відбувалося за

допомогою аналізу академічної успішності та складання комплексного комп'ютерного екзамену. Рівні сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності за процесуально-діяльнісним критерієм вивчалися на основі застосування методики виявлення комунікативних й організаторських здібностей, методики «Оцінювання самоконтролю в спілкуванні», методики вимірювання рівня рефлексійності, методики діагностування психічних станів, методики «Оцінювання професійного стресу», опитувальника для діагностування здатності до емпатії, адаптованого тесту критичного мислення, методики «Діагностика схильності особистості до конфліктної поведінки».

Аналіз здобутих результатів дав змогу зафіксувати статистично значущу позитивну динаміку вияву рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в експериментальній групі на контрольному етапі експерименту покомпонентно (*мотиваційно-діяльнісний, когнітивно-діяльнісний та процесуально-діяльнісний*). Порівняння результатів засвідчує майже однаковий початковий рівень вияву сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в експериментальній і контрольній групах (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнені результати діагностування рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної готовності (покомпонентно)

Компонент (за відповідним критерієм)	Група (%)	Констатувальний етап			Контрольний етап			Динаміка			χ^2
		Низький	Середній	Високий	Низький	Середній	Високий	Низький	Середній	Високий	
Мотиваційно-діяльнісний	ЕГ	50,0	47,4	2,6	25,6	51,3	23,1	-24,4	3,9	20,5	40,93
	КГ	50,0	46,3	3,7	38,8	55,0	6,2	-11,2	8,7	2,5	4,52
Когнітивно-діяльнісний	ЕГ	42,3	41,0	16,7	17,9	50,0	32,1	-24,4	9,0	15,4	32,80
	КГ	37,5	43,8	18,7	27,5	47,5	25,0	-10,0	3,7	6,3	4,39
Процесуально-діяльнісний	ЕГ	44,8	52,6	2,6	19,2	60,3	20,5	-25,6	7,7	17,9	34,59
	КГ	47,5	48,8	3,7	37,5	53,8	8,7	-10,0	5,0	5,0	4,78

За результатами проведеного експерименту з'ясовано, що реалізація розробленої технології в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів значним чином вплинула на формування готовності майбутніх бортпровідників експериментальної групи до професійної діяльності. Узагальнення результатів експерименту засвідчило позитивну динаміку змін рівня сформованості готовності майбутніх бортпровідників в експериментальній групі в цілому та покомпонентно, що доведено розрахунками коефіцієнта Пірсона (χ^2): за мотиваційно-діяльнісним (40,93), когнітивно-діяльнісним (32,80), процесуально-діяльнісним (34,59) критеріями. У свою чергу, у контрольній групі, де була відсутня цілеспрямована діяльність щодо формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності, констатовано статистично незначущу динаміку змін (за мотиваційно-діяльнісним критерієм $\chi^2 - 4,52$, за когнітивно-діяльнісним критерієм $\chi^2 - 4,39$, за процесуально-діяльнісним критерієм $\chi^2 - 4,78$). Отже, це свідчить про ефективність запровадженої технології, що була реалізована у підготовці майбутніх бортпровідників.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й практичне вирішення наукової проблеми формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах. Результати дисертаційної праці підтвердили правомірність сформульованої гіпотези, засвідчили ефективність розв'язання поставлених завдань дослідження й надали підстави для формулювання загальних висновків.

1. На основі вивчення наукових джерел й узагальнення емпіричного досвіду здійснено психолого-педагогічний аналіз стану розроблення проблеми формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах. Визначено, що не зважаючи на наявний значний доробок українських і зарубіжних учених щодо дослідження проблеми формування готовності майбутніх фахівців різних спеціальностей до професійної діяльності, до здійснення представленого дослідження не висвітлювалися питання формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

2. Визначено зміст і структуру готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. Готовність майбутніх бортпровідників до професійної діяльності розуміємо як якість особистості, високий рівень сформованості якої, дає їм змогу усвідомлювати значення власних можливостей, забезпечує здатність використовувати набуті у процесі підготовки знання, уміння та навички, необхідні для правильної організації власних дій під час виконання професійних обов'язків у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях, а також передбачати й усвідомлювати позитивні й негативні наслідки відповідно до прийнятих рішень. Проведений теоретичний аналіз, власні дослідження стосовно окресленої проблеми, надали змогу зробити певні висновки щодо

структурно-компонентного складу готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. Структура готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності складається з трьох взаємопов'язаних компонентів, а саме: мотиваційно-діяльнісного, когнітивно-діяльнісного, процесуально-діяльнісного.

2. Виявлено й обґрунтовано сукупність педагогічних умов як основу розроблення технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах. Дефініційовані педагогічні умови поділяємо на провідну та супідрядні. Сутність провідної педагогічної умови полягає у створенні імітаційно-ситуаційного середовища в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів на засадах реалізації положень компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного підходів. До супідрядних умов відносимо: 1) формування відповідального ставлення майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційній галузі через розвиток внутрішньої позитивної мотивації та системи ціннісних орієнтацій, які забезпечують єдність професійного й особистісного самовизначення; 2) активацію професійно значущого потенціалу фахової підготовки майбутніх бортпровідників через удосконалення форм, методів і засобів формування готовності до професійної діяльності; 3) стимулювання рефлексійної діяльності майбутніх бортпровідників на кожному етапі формування готовності до професійної діяльності. Обґрунтовані педагогічні умови стали основою розроблення технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

4. Визначено критерії, показники й рівні вияву сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. Критеріями сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності обрано мотиваційно-діяльнісний, когнітивно-діяльнісний та процесуально-діяльнісний. До сукупності показників мотиваційно-діяльнісного критерію відносимо спрямованість майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційній галузі, професійні ціннісні орієнтації майбутніх бортпровідників, мотивацію здійснювати професійну діяльність в авіаційній галузі, міжнаціональну толерантність майбутніх бортпровідників. Показниками когнітивно-діяльнісного критерію сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності визначаємо набуті у процесі підготовки в авіаційних навчальних центрах знання, сформовані уміння й навички, необхідні для забезпечення безпеки пасажирів на землі та борту повітряного судна. Серед показників процесуально-діяльнісного критерію сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності виокремлюємо здатність до конструктивного міжособистісного спілкування, здатність до рефлексії, стресостійкість, здатність до емпатії, здатність мислити критично, здатність вирішувати конфліктні ситуації.

Зазначені критерії та показники покладено в основу виявлення трьох рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної

діяльності, а саме: низького, середнього й високого. Дібрано діагностувальний інструментарій для з'ясування рівнів сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. Визначені й уточнені в ході теоретичного аналізу критерії, показники й рівні вияву сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності надали змогу оцінити ефективність упровадженої в освітній процес авіаційних навчальних центрів розробленої й теоретично обґрунтованої технології.

5. Експериментально апробовано ефективність технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. Експериментальна перевірка розробленої й обґрунтованої технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності підтвердила доцільність створення виявленої сукупності педагогічних умов. Аналіз результатів експерименту засвідчив позитивну динаміку змін рівня сформованості готовності майбутніх бортпровідників в експериментальній групі в цілому та покомпонентно, що доведено розрахунками коефіцієнта Пірсона (χ^2): за мотиваційно-діяльнісним (40,93), когнітивно-діяльнісним (32,80), процесуально-діяльнісним (34,59) критеріями.

Оброблення експериментальних даних за використання математичних методів надало верифіковані підстави для підтвердження загальної гіпотези дослідження про те, що ефективність процесу формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності суттєво підвищиться, якщо у практику роботи авіаційних навчальних центрів буде імплементовано розроблену й обґрунтовану технологію формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності як послідовне розгортання трьох етапів: пропедевтично-методологічного, ситуаційно-діяльнісного та результативно-корегувального.

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем, пов'язаних із формуванням готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. Подальшого вивчення потребують питання модернізації технологічного забезпечення й удосконалення професійної підготовки майбутніх бортпровідників в умовах формування спільного авіаційного простору між Європейським Союзом та Україною, розроблення навчально-методичного супроводу реалізації технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності для його подальшого застосування в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Радзівілова І. А. Підготовка майбутніх бортпровідників авіаційної галузі до професійної діяльності у навчальних центрах України. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2017. Вип. 1 (10). С. 113–118.

2. Радзівілова І. А. Професійна адаптація як чинник формування готовності майбутніх бортпровідників. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2017. Вип. 2(11). С. 108–112.

3. Радзівілова І. А. Готовність майбутніх бортпровідників до професійної діяльності як психолого-педагогічне явище в науковій літературі. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. LXXIX. С. 174–177.

4. Радзівілова І. А. Компонентний склад готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. *Молодь і ринок*. 2018. № 4(159). С. 145–149.

5. Радзівілова І. А. Дослідження проблеми виявлення педагогічних умов формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. *Молодь і ринок*. 2018. № 9(164). С. 146–149.

Публікації в наукових виданнях іноземних держав та у виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз:

6. Радзівілова І. А. Методологічні засади формування готовності до професійної діяльності майбутніх бортпровідників. *Научен вектор на Балканите*. 2018. № 1. С. 81–83.

7. Радзівілова І. А. Критерії і показники сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. *Молодий вчений*. 2018. № 6(80). С. 169–171.

Матеріали і тези науково-практичних конференцій:

8. Радзівілова І. А. Професійна підготовка бортпровідників повітряних суден цивільної авіації України. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України* : матеріал. IV міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 бер. 2016 р. Київ, 2016. С. 21.

9. Радзівілова І. А. Компетентністний підхід до професійної підготовки бортпровідників як умова ефективності готовності фахівця. *Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics* : materials of international research and practice conference, Lublin, Republic of Poland, Oct. 20-21, 2017. Lublin, 2017. С. 129–132.

10. Радзівілова І. А. Аксіологічний підхід у професійній підготовці майбутніх бортпровідників. *Україна-Німеччина: горизонти освіти і культури: матеріали міжн. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 23-24 лист. 2017 р. Київ, 2017. С. 134–136.

11. Радзівілова І. А. Професійна компетентність майбутніх бортпровідників як педагогічна проблема. *Роль і місце психології і педагогіки у формуванні сучасної особистості* : матеріали міжн. наук.-практ. конф., м. Харків, 12-13 січ. 2018 року. Харків, 2018. С. 64–67.

12. Радзівілова І. А. Імітаційні методи навчання у формуванні готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи* : матер. III міжн. наук.-практ. конф., м. Умань, 16-17 лют. 2018 р. Умань, 2018. С. 144–147.

13. Радзівілова І. А. Зміст і сутність готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України* : матер. VI міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 20 бер. 2018 р. Київ, 2018. С. 126.

14. Радзівілова І. А. Системний підхід як теоретико-методологічна основа формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності. *Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті* : матер. III міжн. наук.-практ. конф., м. Ченстохова, м. Ужгород, м. Дрогобич, 29-30 бер. 2018 р. Дрогобич, 2018. С. 328–330.

АНОТАЦІЯ

Радзівілова І. А. Формування готовності майбутніх бортпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності. На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (01 Освіта / Педагогіка). – Національний авіаційний університет, Київ, 2020.

У дисертації вперше системно обґрунтовано й розкрито сутність готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності, яка розглядається як якість особистості, високий рівень сформованості якої дає їм змогу усвідомлювати значення власних можливостей, забезпечує здатність використовувати набуті у процесі професійної підготовки знання, уміння та навички, необхідні для правильної організації власних дій під час виконання професійних обов'язків у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях, а також передбачати й усвідомлювати позитивні й негативні наслідки відповідно до прийнятих рішень. Виявлено й обґрунтовано сукупність педагогічних умов як основу розроблення технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах. Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність технології формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах як послідовне розгортання трьох етапів: пропедевтично-методологічного, ситуаційно-діяльнісного та результативно-корегувального. Виокремлено критерії й показники вияву рівня сформованості готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності.

Ключові слова: готовність майбутніх бортпровідників до професійної діяльності, технологія формування готовності майбутніх бортпровідників до професійної діяльності, педагогічні умови, авіаційні навчальні центри.

АННОТАЦИЯ

Радзивилова И. А. Формирование готовности будущих бортпроводников в авиационных учебных центрах к профессиональной деятельности. На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования (01 Образование / Педагогика). – Национальный авиационный университет, Киев, 2020.

В диссертации впервые системно обоснована и раскрыта сущность готовности будущих бортпроводников к профессиональной деятельности. Готовность будущих бортпроводников к профессиональной деятельности есть качеством личности, высокий уровень сформированности которой дает возможность осознать значение собственных возможностей, обеспечивает способность использовать, приобретенные в процессе профессиональной подготовки знания, умения и навыки, необходимые для правильной организации собственных действий во время выполнения профессиональных обязанностей в штатных, нештатных и аварийных ситуациях, а также предвидеть и осознавать положительные и негативные последствия в соответствии с принятыми решениями. Выявлены и сформулированы педагогические условия формирования готовности будущих бортпроводников к профессиональной деятельности как основы технологии формирования готовности будущих бортпроводников к профессиональной деятельности. Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена технология формирования готовности будущих бортпроводников к профессиональной деятельности как последовательное развертывание трех этапов: пропедевтически-методологического, ситуационно-деятельностного и результативно-корректирующего. Определены критерии и показатели проявления уровня сформированности готовности будущих бортпроводников к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: готовность будущих бортпроводников к профессиональной деятельности, технология формирования готовности будущих бортпроводников к профессиональной деятельности, педагогические условия, авиационные учебные центры.

SUMMARY

Radzivilova I. A. Formation of future flight attendants' readiness to professional activity in aviation educational centres. Qualifying scientific work published as a manuscript.

The thesis on completing the scientific degree of Candidate of Sciences in Pedagogy on specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education (01 Education / Pedagogy). – National Aviation University, Kyiv, 2020.

The thesis is the first attempt to systematically ground the content and structure of future flight attendants' readiness to professional activity.

The author has hypothesized the idea that the effectiveness of forming future flight attendants' readiness to professional activity will be considerably enhanced if the elaborated and substantiated technology of forming future flight attendants'

readiness to professional activity is implemented in the educational process of aviation educational centres.

The readiness of future flight attendants to professional activity is regarded as a quality whose high level of formedness enables them to recognize the importance of their own capabilities, provides them with an ability to apply knowledge and skills acquired during professional training and necessary for the proper organization of actions at routine, abnormal and emergency situations as well as to anticipate and understand positive and negative consequences pursuant to the decisions taken. The structure of future flight attendants' readiness to professional activity includes three components, in particular, motivation- and activity-oriented, cognitive- and activity-oriented, procedure- and activity-oriented.

The combination of competence-based, system and activity-oriented, person-oriented, axiological, intercultural and technological approaches is the basis of forming future flight attendants' readiness to professional activity in aviation educational centres.

Pedagogical conditions as the basis for developing the technology of forming future flight attendants' readiness to professional activity have been determined and substantiated, namely: the creation of imitation and situation environment in the educational process of aviation educational centres on the basis of realization of competence-based, system-and-action-based, person-oriented, axiological, intercultural and technological approaches (leading pedagogical condition); the formation of responsible attitude of future flight attendants of professional activity in the aviation sphere through the development of internal positive motivation and system of values that provide the unity of professional and personal self-determination; activation of professionally important potential of future flight attendants' professional training through the improvement of forms, methods and means of formation of readiness to professional activity; stimulation of future flight attendants' reflective activity on each stage of forming their readiness to professional activity (subordinate pedagogical conditions).

The technology of forming future flight attendants' readiness to professional activity which has been elaborated and substantiated in the research is described as a progressive deployment of organizing and conducting activity aimed at achieving pre-planned results that is realized in the educational process of aviation educational centres through applying a definite combination of forms, methods and means of instruction. The technology of forming future flight attendants' readiness to professional activity includes three consistent stages, namely, propaedeutic and methodological, situation-and-activity-oriented, result-and-correction-oriented.

Educational trainings, brainstorming, project-based learning, problem-based learning, situational analysis, business role-playing, simulation- and situation-based playing, discussion techniques, test control, peer-learning and mutual control are the main teaching methods used while forming future flight attendants' readiness to professional activity in aviation educational centres.

The criteria and indicators aimed at measuring the levels of future flight attendants' readiness to professional activity have been defined and diagnostic tools have been selected.

The conducted experimental work connected with implementing the elaborated technology in the education process of aviation educational centres has supported the hypothesis formulated in research: the effectiveness of forming future flight attendants' readiness to professional activity will be considerably enhanced if the elaborated and substantiated technology is implemented in the educational process of aviation educational centres as a progressive deployment of three stages: propaedeutic and methodological, situation- and activity-oriented, result- and correction-oriented. The analysis of obtained results makes it possible to note the positive changes in forming future flight attendants' readiness to professional activity in aviation educational centres.

Key words: future flight attendants' readiness to professional activity, technology of forming future flight attendants' readiness to professional activity, pedagogical conditions, aviation educational centres.